

การพัฒนาชุดความคิดเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาผู้ประสบความสำเร็จ
ในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

The Buddhist-Integrated Practice for Mindset Development:
A Case Study of Successful People in the Domain of Living
According to Sufficiency Economy

กรรณิการ์ ขาวเงิน Kannikar Khaw-ngern^๑
วุฒินันท์ กันทะเตียน Wutthinant Kantatian^๒

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดความคิดเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาผู้ประสบความสำเร็จในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องชุดความคิดของแคโรล เอส. ดเว็ค (Carol S. Dweck) และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุดความคิดตามหลักพุทธธรรม (๒) เพื่อวิเคราะห์ชุดความคิดและกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับแนวทางของดเว็คและหลักพุทธธรรม และ (๓) เพื่อเสนอแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ประสบความสำเร็จในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน ๕๕ คน

ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิด เป็นการบูรณาการแนวทางพัฒนาชุดความคิด ๓ แนวทางคือ แนวทางของดเว็ค (Dweck) แนวทางที่มาจากทฤษฎีการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของปราชญ์ชาวบ้าน และแนวทางตามหลักพุทธธรรม เพื่อการปรับเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา ซึ่งมี

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand

^๒ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Department of Humanities, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol
University, Thailand.

เป้าหมาย ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อการปรับเปลี่ยนไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูน และ (๒) เพื่อการพิจารณาแยกแยะความคิดเห็นที่เป็นสัมมาหรือมิจตามแนวพุทธธรรม แนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมานี้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคล ที่สามารถนำไปปรับใช้กับการเลี้ยงชีพในบริบทอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวาง

คำสำคัญ : ชุดความคิด, ชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา, การพัฒนาชุดความคิด, เศรษฐกิจพอเพียง, ประชาชนชาวบ้าน

Abstract

This article was part of the dissertation entitled "The Buddhist-Integrated Practice for Mindset Development: A Case Study of Successful People in the Domain of Living according to Sufficiency Economy" with three objectives: (1) to study Carol S. Dweck's mindset theory and Buddhist practice for mindset development (2) to analyze the local intellectuals' mindset and their thinking process which correlated with Dweck's best practice and Buddhist practice, and (3) to introduce Buddhist-integrated practice for mindset development to increase individual goal achievement in the domain of living according to Sufficiency Economy. This study was a qualitative research using mixed methods of documentary research and in-depth interview of 55 local intellectuals as key informants.

The results showed that The Buddhist-integrated practice for mindset development was the integration of three mindset development approaches which were Dweck's mindset development best practice, the local intellectual's mindset development practice, and Buddhist practice. The aim of the Buddhist-integrated practice for mindset development was to enable an individual to change their fixed mindset to righteous growth mindset. The Buddhist-integrated practice for mindset development aimed to (1) develop growth mindset and (2) identify righteous view or wrong view following Buddhist principle. The Buddhist-integrated practice for righteous growth mindset is productive for higher goal achievement in other domains of living.

Keywords: mindset, righteous growth mindset, mindset development, Sufficiency Economy, local intellectual

๑. บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความท้าทายในหลายด้าน ส่งผลให้คนต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านกระบวนการทางความคิดและการกระทำให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับอุปสรรค ความท้าทาย ความยากลำบาก หรือผลสะท้อนเชิงลบ ที่อาจส่งผลให้บุคคลเกิดความท้อแท้และล้มเลิกการทำภาระงานของตนให้สำเร็จลุล่วง

คนๆ หนึ่งอาจแปลความล้มเหลวว่าเป็นเครื่องชี้การด้อยความสามารถของตน ในขณะที่อีกคนหนึ่งอาจแปลความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสเพื่อการเรียนรู้และปรับปรุงตนเอง การแปลความหมายทั้งสองลักษณะนี้มีอิทธิพลที่แตกต่างกันอย่างมากต่อรูปแบบการรับมือหรือวิธีการจัดการกับสถานการณ์เชิงลบ รวมถึงมีอิทธิพลต่อการมีแรงจูงใจที่นำไปสู่การเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยไม่สำคัญว่าคนเหล่านั้นจะมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใด คนบางคนเลือกที่จะไม่ยอมแพ้หรือล้มเลิก แม้พวกเขาจะต้องเผชิญกับความล้มเหลวหรืออุปสรรคนานัปการ เหตุใดพวกเขาจึงทำได้เช่นนั้น ชุดความคิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการแปลความในลักษณะที่แตกต่างกันนี้ มีความสำคัญต่อการตอบคำถามเหล่านี้

ชุดความคิด (mindset) เป็นแนวคิดในวิทยาการสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการแปลความหมายในสิ่งทีบุคคลเผชิญ ส่งผลให้คนมีมุมมอง ทศนคติ หรือการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเดียวกันใน

รูปแบบที่ต่างกัน หรือมีความยืดหยุ่นต่อความท้าทายหรือความล้มเหลวแตกต่างกัน ดังนั้นชุดความคิดของบุคคลจึงมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และโลก รวมทั้งมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการประสบความสำเร็จหรือประสบความล้มเหลว

ราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า “[ชุดความคิด หมายถึง] ชุดความเชื่อ [หรือ] ฐานความเชื่อ . . . ที่ฝังแน่น ซึ่งบงการพฤติกรรมหรือท่าทีเชิงมโนทัศน์ของบุคคล ให้อยอมรับหรือตอบโต้เหตุการณ์ที่เผชิญหน้าตามความคิด ความเชื่อ ที่บุคคลยึดติดและเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ผ่านมาจนยากที่จะเปลี่ยนแปลง”^๑

จากความสำคัญและความหมายของชุดความคิดดังกล่าว จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าชุดความคิดมาจากไหน ชุดความคิดมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในลักษณะอย่างไร เป้าหมายของการพัฒนาชุดความคิดคืออะไร และที่สำคัญคือชุดความคิดเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้น คนจะมีวิธีการพัฒนาชุดความคิดที่เอื้อต่อการเพิ่มผลสำเร็จให้ตนเองได้อย่างไร

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดความคิดเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาผู้ประสบความสำเร็จใน

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕๔.

ขอขยายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” วัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องชุดความคิดของแครอล เอส. ดเว็ค และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุดความคิดตามหลักพุทธธรรม

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ชุดความคิดและกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับแนวทางของดเว็คและหลักพุทธธรรม

๒.๓ เพื่อเสนอแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลในขอขยายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ประสบความสำเร็จในขอขยายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน ๕๕ คน

การวิจัยแบ่งเป็น ๓ ส่วนหลัก คือ การศึกษาเชิงเอกสาร การศึกษาภาคสนาม และการนำเสนอความรู้ซึ่งเป็นผลจากการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๓.๑ การศึกษาเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในสาขาพระพุทธศาสนา จิตวิทยาตะวันตก และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องชุดความคิด

ของแครอล เอส. ดเว็ค และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุดความคิดตามหลักพุทธธรรม และนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ชุดความคิดของปราชญ์ชาวบ้านในภาคสนาม เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาชุดความคิดเชิงพุทธบูรณาการต่อไป

๓.๒ การศึกษาภาคสนามเป็นการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวอย่างของการประสบความสำเร็จและได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๕๕ คน ประกอบด้วย

(๑) ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน ที่แต่งตั้งโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๑๗ คน

(๒) ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวอย่างความสำเร็จที่แต่งตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สนง. กปร.) จำนวน ๘ คน

(๓) เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ๖ ภาค ที่แต่งตั้งโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๓๐ คน

โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามุมมองความคิดหรือข้อคิดของปราชญ์ชาวบ้านในฐานะผู้ประสบความสำเร็จในขอขยายการเลี้ยงชีพว่า เมื่อปราชญ์ชาวบ้านเผชิญกับอุปสรรคหรือสถานการณ์เชิงลบนั้น ৰบบความคิดของพวกเขามีลักษณะอย่างไร และพวกเขามีแนวทางรักษาหรือกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดให้อยู่ในแนวทางที่เอื้อต่อการเพิ่มผลสำเร็จได้อย่างไร รวมถึงการวิเคราะห์ว่ากระบวนการเปลี่ยนชุดความคิด

ของปราชญ์ชาวบ้านนั้นมีความสอดคล้องกับแนวทางของดเว็ค และมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมในลักษณะเช่นใด

๓.๓ เสนอแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๔.ผลการวิจัย/ประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย

๔.๑ แนวคิดเรื่องชุดความคิดของ แครอล เอส. ดเว็ค

ดเว็คเป็นศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และเป็นนักวิจัยชั้นนำคนหนึ่งของโลกในสาขาบุคลิกภาพ จิตวิทยาสังคม และจิตวิทยาพัฒนาการ อีกทั้งยังมีผลงานเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement motivation) และเป็นผู้บุกเบิกงานเกี่ยวกับทฤษฎีตัวตนด้านแรงจูงใจ (self-theories of motivation) แนวคิดเรื่องชุดความคิด (mindset) ของดเว็คและคณะที่ได้ดำเนินการวิจัยมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๔๐ ปีจนถึงปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่าชุดความคิดของคนมีบทบาทซึ่งนำความสำเร็จหรือการยอมแพ้ของคนเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายมีความยากลำบาก หรือเกิดผลสะท้อนเชิงลบ^๔

ชุดความคิด หมายถึง ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการแปลความหมายในสิ่งที่บุคคลเผชิญ ส่งผลให้คนมีมุมมอง ทศนคติ หรือการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเดียวกันในรูปแบบที่ต่างกัน หรือมีความยืดหยุ่นต่อความท้าทายหรือความล้มเหลวแตกต่างกัน ความเชื่อดังกล่าวนี้ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลจนสั่งสมเป็นประสบการณ์ ชุดความคิดมีบทบาทในการชี้นำพฤติกรรม และเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล คนที่มีทฤษฎีแบบตายตัวมีความเชื่อว่าคุณลักษณะของตน เช่นสติปัญญา ความสามารถ หรือลักษณะนิสัยของบุคคล เป็นคุณลักษณะที่ตายตัว ส่วนคนที่มีทฤษฎีแบบเพิ่มพูนเชื่อว่าคุณลักษณะพื้นฐานส่วนใหญ่ของตนนั้นพัฒนาได้ด้วยความพยายามและการศึกษาเรียนรู้ คนที่มีทฤษฎีแบบเพิ่มพูนมักจะเปิดรับการเรียนรู้เต็มใจที่จะเผชิญกับความท้าทาย จะมุ่งมั่นกับงานที่ยากลำบาก และสามารถที่จะลุกขึ้นสู้ได้อีกหลังจากพบกับความล้มเหลวหรือผลสะท้อนเชิงลบต่างๆ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ ด้านความสัมพันธ์ การจัดการกับความขัดแย้ง^๕

Psychology Press, Taylor & Francis Group, 2000).

^๕Lisa S. Blackwell, Kali H. Trzesniewski, and Carol Sorich Dweck, “Implicit theories of intelligence predict achievement across an adolescent transition: A longitudinal study and an intervention”, *Child Development*, 2007,

^๔Carol S. Dweck, *Mindset : The New Psychology of Success*, (New York, NY: Ballantine Books, 2008), Carol S. Dweck, *Self-Theories : Their Role in Motivation, Personality, and Development*, (New York, NY:

ดเวิร์คแบ่งชุดความคิดของคนไว้ ๒ รูปแบบ คือชุดความคิดเพิ่มพูน (growth mindset) เป็นชุดความคิดที่เอื้อต่อการเพิ่มผลสำเร็จ และชุดความคิดตายตัว (fixed mindset) เป็นชุดความคิดที่ไม่เอื้อต่อการเพิ่มผลสำเร็จ^๖

ชุดความคิดเพิ่มพูนมีลักษณะ ๔ ประการคือ

- (๑) มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้
- (๒) มีการแปลความหมายของความยากลำบากในเชิงบวกหรือในเชิงเป็นความท้าทาย
- (๓) มีความสามารถในการฟื้นตัวและมีพลังในการลุกขึ้นสู้เมื่อพบกับผลสะท้อนเชิงลบ
- (๔) มีการใช้ความพยายามเพื่อหาวิธีจัดการกับความท้าทาย^๗

78(1) : 246–263, Carol S. Dweck, “Even Geniuses Work Hard”, **Educational Leadership**, September 2010, 68(1), 16-18.

^๖Carol S. Dweck, "Can Personality Be Changed? The Role of Beliefs in Personality and Change", **the association for psychological science**, 17(6) : 391-394, Carol S. Dweck, **Mindset : The New Psychology of Success**, Carol S. Dweck, **Self-Theories : Their Role in Motivation, Personality, and Development**.

^๗Carol S. Dweck, “Carol Dweck Revisits the 'Growth Mindset'”, **Education Week**, 2015, 35(05), David Scott Yeager

ส่วนชุดความคิดตายตัวมีลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะดังกล่าวข้างต้น

แนวทางพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนของดเวิร์คมี ๔ ขั้นตอน^๘ คือ

(๑) เรียนรู้ที่จะฟังคำพูดที่แสดงถึงชุดความคิดตายตัว โดยบุคคลจะต้องรับรู้ในชุดความคิดของตนนั้นมีทั้งชุดความคิดตายตัวและชุดความคิดเพิ่มพูน และรับรู้ให้ได้ว่ามีคำพูดที่แสดงถึงชุดความคิดตายตัวอะไรบ้างที่ทำให้เขาไม่กล้าเผชิญกับอุปสรรค หรือสถานการณ์เชิงลบ เช่น ความล้มเหลว ความพ่ายแพ้ ความผิดพลาด คำวิจารณ์

(๒) ตระหนักว่ายังมีทางเลือกหรือมีหนทางที่จะนำตนเองให้ข้ามพ้นอุปสรรคหรือปัญหา และสามารถนำตนไปสู่ความสำเร็จได้

(๓) ปรับคำพูดของชุดความคิดตายตัวด้วยคำพูดของชุดความคิดเพิ่มพูน เมื่อต้องพบกับอุปสรรค ความยากลำบาก หรือ

and Carol S. Dweck, “Mindsets That Promote Resilience: When Students Believe That Personal Characteristics Can Be Developed”, **American Psychological Association**, 2012, 47(4), 302-314, Carol S. Dweck, Chi-yue Chiu, Derrick M.-S. Lin and Wendy Wan, “Implicit theories, Attribution, and Coping: A Meaning System Approach”, **American Psychological Association**, 1999, 77(3), 588-599.

^๘Carol S. Dweck, “Even Geniuses Work Hard”, **Educational Leadership**, September 2010, 68(1), 16-20.

เกิดผลสะท้อนเชิงลบ ซึ่งคำพูดที่แสดงถึงชุดความคิดตายตัวนั้นเป็นคำพูดที่ทำให้ความรู้สึกท้อถอย ยอมแพ้ ผิดหวัง สิ้นหวัง และโทษสิ่งอื่นว่าเป็นต้นเหตุของความล้มเหลวของตน ในขณะที่คำพูดที่แสดงถึงชุดความคิดเพิ่มพูนเป็นคำพูดที่ทำให้ความรู้สึกของการกล้าเผชิญสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ มุ่งมั่นเพื่อไปสู่เป้าหมายด้วยความรับผิดชอบของตนเอง

(๔) ปฏิบัติตามชุดความคิดเพิ่มพูน โดยการเลือกคำพูดของชุดความคิดเพิ่มพูน ดังนั้นบุคคลจะต้องทำทนายกับความเปลี่ยนแปลงและสิ่งใหม่ๆ ด้วยจิตใจที่ใฝ่เรียนรู้ข้อมูลต่างๆ และเรียนรู้จากความสำเร็จ ล้มเหลว หมั่นฝึกฝนและทำซ้ำในการจำแนกคำพูดจากทั้ง ๒ ชุดความคิด และเลือกปฏิบัติตามคำพูดที่แสดงถึงชุดความคิดเพิ่มพูนอย่างสม่ำเสมอ

๔.๒ แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุดความคิดตามหลักพุทธธรรม

มรรคมืองค์ ๘ เป็นหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา มรรค คือระบบความคิดและการกระทำ หรือการดำเนินชีวิตที่ตรงจุดพอเหมาะพอดีให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือความดับทุกข์ จึงเป็นทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ความเชื่อมโยงระหว่างองค์แห่งมรรคทั้ง ๘ จึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะส่งผลต่อวิถีคิดและวิถีปฏิบัติของมนุษย์ โดยเชื่อมโยงเหตุปัจจัยต่างๆ ให้ส่งผลสืบทอดกันไปตามกระบวนการของธรรมชาติ^๙

^๙ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖,

กระบวนการของสัมมามรรคเริ่มจากการมีความเห็นที่ถูกต้อง ส่งผลต่อการคิดที่ถูกต้องและองค์แห่งมรรคที่เหลือให้ถูกต้องตามไปด้วย กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความเห็นความเข้าใจ ความเชื่อ หรือทัศนคติอย่างไร ก็คิดการต่างๆ อย่างนั้น เมื่อการคิดถูกต้องเหมาะสม ก็นำไปสู่การพูด การปรึกษาหารือ หรือการสั่งการที่ช่วยชักนำและเกื้อกูลแก่การกระทำ ซึ่งการคิด การพูด การกระทำนี้ ยังเป็นเหตุปัจจัยส่งผลต่อวิถีการเลี้ยงชีพให้ดำเนินไปแนวทางและขอบเขตนั้น^{๑๐}

ในมหาจัตตารีสกสูตรได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพมรรคมืองค์ ๘ ของบุคคลหรือแนวทางบรรลุสัมมามรรค โดยอาศัยองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ ความรู้ชุดความพยายามและความมีสติ เป็นเครื่องมือ^{๑๑} กล่าวคือ มีความรู้ชุดจนแยกแยะได้ว่า มิจฉาทิฎฐิเป็นเช่นไร สัมมาทิฎฐิเป็นเช่นไร ความรู้ชุดนั้นจัดเป็นสัมมาทิฎฐิ^{๑๒} ความรู้ชุดความพยายาม และสติ จึงเป็นเครื่องมือพัฒนาจิตใจที่สำคัญ แม้ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เครื่องมือทั้ง ๓ นี้ยังมีบทบาทสำคัญ ความรู้ชุดในส่วนการปฏิบัตินี้ใช้ชื่อว่า “สัมปชัญญะ” ซึ่งเป็นปัญญาที่พิจารณาและ

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๕๒๖.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๔, ๕๕๑.

^{๑๑} คุรายละเอียดยใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๓๖-๑๔๒/๑๘๐-๑๘๗, พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, หน้า ๕๕๖, ๗๖๗.

^{๑๒} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๓๖-๑๔๒/๑๘๐-๑๘๗.

รู้เท่าทันอารมณ์ที่สติกำหนด ทำให้ไม่หลงไหลไปได้ และเข้าใจถูกต้องตามสภาวะที่เป็นจริง เครื่องมือถัดมาคือความพยายาม ที่คอยหนุนเร้าจิตใจ ไม่ให้ย่อท้อหดหู่ ไม่ให้รีรอ ล้า หรือถอยหลัง จึงไม่เปิดช่องให้ออกุศลธรรมเกิดขึ้น เครื่องมือสุดท้ายในส่วนของปฏิบัติคือสตินั้น จะคอยจับอารมณ์ไว้ ทำให้ตามทันทุกขณะ ไม่ลืมหูลืมมือเลอะพลาดสับสน^{๑๓} ดังพุทธวจนะที่ว่า “ภิกษุในธรรมวินัยนี้ . . . มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้”^{๑๔} ความรู้ชัด ความพยายาม และสตินี้จะเข้าไปเกี่ยวข้องและปฏิบัติรวมพร้อมกันไปกับองค์มรรคข้ออื่นๆ เพื่อให้มีความเห็นหรือความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความเพียรพยายามที่ถูกต้อง และมีสติที่ถูกต้อง เปรียบได้กับการเดินทาง ความรู้ชัดเป็นเหมือนไฟส่องทางหรือเข็มทิศ ให้เห็นทางและมั่นใจในทางอันถูกต้องที่จะนำไปสู่จุดหมาย ความพยายามเป็นเหมือนการออกแรงก้าวไปหรือการใช้แรงผลักดันให้เคลื่อนไป ส่วนสตินั้นเป็นเหมือนเครื่องบังคับควบคุม ระวัง ให้การ

เดินทางอยู่ในเส้นทาง ถูกจังหวะ และหลบหลีกพันทัย^{๑๕} การนำเครื่องมือดังกล่าวมาเริ่มพัฒนาคุณภาพมรรคมีองค์ ๘ ของบุคคล เริ่มที่การพัฒนาสัมมาทิฐิเป็นลำดับแรก สัมมาทิฐิจึงเป็นเหมือนสะพานสำหรับทอดข้ามไปสู่ความสำเร็จ เพื่อนำทางองค์มรรคข้ออื่นๆ ที่เหลือให้เกิดขึ้นได้^{๑๖}

๔.๓ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ขียนายุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาประเทศไทยในทุกด้าน รวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จุดแข็งของปรัชญานี้คือ เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นและจบลงที่คน คนเป็นทั้งผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผู้รับผลจากการเปลี่ยนแปลง แต่ในเวลาเดียวกันก็เป็นความยากลำบากด้วย ดังนั้น เพื่อความสำเร็จระยะยาวของการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝังแนวคิดนี้ให้กลายเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมการพัฒนาของประเทศโดยการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และชุดความคิด (mindset) ของคน เพื่อการเอื้อต่อการพัฒนาคน^{๑๗}

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, หน้า ๗๖๗-๗๖๘.

^{๑๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๐๑-๓๐๒/๓๗๓, ม.มู. (ไทย) ๑๒/๑๐๑-๑๐๒/๑๐๖, อภิขฌา หมายถึง ความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา โลภอยากได้ของเขา, โทมนัส หมายถึง ความไม่สบายใจ ความเสียใจ ความเป็นทุกข์ใจ - ตูรยละเอียดในพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลธัมม์ ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์พีทแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔๐, ๔๙๙.

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, หน้า ๕๕๖.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕๖.

^{๑๗} โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, “รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี ๒๕๕๐ เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน”, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า คำนำ, อาร์มภบท, ๘๑.

การประยุกต์ใช้หลักการของ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดภูมิคุ้มกัน ภายใน^{๑๘} ซึ่งภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคมนั้น เกิดจากการมี ความสามารถในการพึ่งตนเองได้มากเพียงใด เช่น ความสามารถในการจัดหาปัจจัยสี่ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองมาก ไม่ว่าจะเกิดผลกระทบจากภายนอกรุนแรง มากเพียงใด หากยังไม่ส่งผลกระทบต่อการจัด หาปัจจัยสี่ ได้ด้วยตัวเองโดยตรง ก็จะทำให้ บุคคลผู้นั้นอยู่รอดได้ อีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ความสามารถในการปรับตัวเมื่อเกิดภาวะ วิกฤติ (Resilience) กล่าวคือ ไม่มีสถานะที่ เปราะบางหรือแข็งตึงจนเกินไป แต่สามารถ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ระดับหนึ่งเปรียบ เหมือนเช่นอ้อยต่อลม สามารถลู่ไปตามลมได้ โดยไม่หักโค่น ลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้อยู่ รอดได้^{๑๙}

๔.๔ วิเคราะห์ชุดความคิดและ กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชน ชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับแนวทาง ของदैว์คและหลักพุทธธรรม

ประชาชนชาวบ้านเป็นบุคคลตัวอย่าง ของความสำเร็จที่ได้รับการแต่งตั้งจาก หน่วยงานภาครัฐ และได้รับการยอมรับจาก ผู้ประกอบการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจ

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า คำนำ, อารัมภบท.

^{๑๙} ศ.ดร.อภิชาติ พันธเสน และคณะ, “เหลียวหลังเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียงในทศวรรษหน้า (๒๕๕๖-๒๕๖๕)”, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิวกิจ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑.

พอเพียง เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่ตนฝึกฝนจน มีความชำนาญและมีความเข้าใจเป็นอย่างดี ให้กับผู้ที่สนใจนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเลี้ยงชีพของตน ในการดำเนินการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียงจนประสบความสำเร็จของประชาชน ชาวบ้านนั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เห็นได้ว่า พวกเขามีทั้งชุดความคิดเพิ่มพูนและชุด ความคิดตายตัว ซึ่งชุดความคิดที่แตกต่างกัน ที่พวกเขาใช้จัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญนั้น เป็นปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของพวกเขา

ชุดความคิดเพิ่มพูนที่เกิดขึ้น ในขณะที่ ประชาชนชาวบ้านใช้จัดการกับสถานการณ์เชิง ลบ แสดงให้เห็นได้จากลักษณะต่อไปนี้

(๑) มีมุมมองความคิดแบบใฝ่รู้โดยมุ่ง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็น ประโยชน์ ส่งผลให้มีการเพิ่มพูนศักยภาพ ของตนให้มีความรู้ความสามารถและมีความ พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่าง ต่อเนื่อง โดยแสดงให้เห็นผ่านลักษณะเหล่านี้ คือ มีการศึกษาปัจจัยหรืออุปสรรคต่างๆ ที่ ส่งผลกับงานของตน ศึกษาวิธีการเพิ่มมูลค่า ของผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาด

(๒) มีการแปลความหมายของสิ่งที่ เผชิญโดยเฉพาะความยากลำบากหรือผล สะท้อนเชิงลบไปในทางที่เป็นบวก หรือใน ลักษณะเป็นโจทย์ให้ศึกษาเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็น ผ่านลักษณะเหล่านี้ คือ มองอุปสรรคหรือ ปัญหาว่าเป็นบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ มอง สาเหตุของความล้มเหลวหรือความผิดพลาด ว่าเกิดจากวิธีจัดการที่ยังไม่ถูกต้อง มองค่า

วิจารณ์ว่าเป็นข้อคิดเพื่อการปรับปรุง มองงานที่ทำหยาบว่าเป็นโอกาสให้เกิดความรู้ใหม่ๆ

(๓) มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง มีความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมรับมือกับความท้าทายอย่างสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการฟื้นตัวจากความล้มเหลว โดยแสดงให้เห็นผ่านลักษณะเหล่านี้ คือ มีการนำความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้กับงานของตน มีการรับมือกับความท้าทายอย่างสร้างสรรค์ สามารถปรับคำวิจารณ์หรือนำข้อเสนอแนะมาใช้ประโยชน์กับงานของตนหรือนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

(๔) มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ใช้ความพยายาม และใช้วิธีการจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญในรูปแบบการเรียนรู้และทำความเข้าใจ โดยแสดงให้เห็นผ่านลักษณะเหล่านี้ คือ การมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ แม้มีคำวิจารณ์จากคนรอบข้าง พยายามค้นหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข พยายามแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองใช้แนวทางเลือกอื่นกับงานที่ล้มเหลวหรือผิดพลาดจนสำเร็จ

ลักษณะของชุดความคิดเพิ่มพูนดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนชาวบ้านเผชิญกับอุปสรรค สถานการณ์ที่ทำหยาบ ยากลำบาก หรือเกิดผลสะท้อนเชิงลบ ไปในทางบวกหรือในทางสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เผชิญ และสามารถฟื้นตัวจากความล้มเหลวเพื่อลุกขึ้นสู้ได้ ผลของการมีชุดความคิดเพิ่มพูนจึงนำไปสู่การประสบความสำเร็จในระดับที่สูงกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม ประชาชนชาวบ้านก็มีชุดความคิดตายตัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่เอื้อให้พวกเขา

ประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งใจไว้ ลักษณะของชุดความคิดตายตัวนั้นส่งผลให้พวกเขาเผชิญกับอุปสรรคหรือสถานการณ์เชิงลบ ไปในทางลบ เช่น การมองหรือการแปลความหมายสิ่งที่เผชิญในเชิงลบหรือในลักษณะขัดขวางการศึกษาเรียนรู้ การไม่ยอมปรับตัวเมื่อเผชิญกับความท้าทายหรือผลสะท้อนเชิงลบ และขาดพลังความเข้มแข็งทางใจที่จะฟื้นตัวจากความล้มเหลว การไม่พยายามจัดการกับความท้าทาย หรือผลสะท้อนเชิงลบ และไม่มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ

เมื่อวิเคราะห์ในกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชนชาวบ้านที่หาเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จนั้น กระบวนการเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูน จะเห็นได้เมื่อพวกเขาเกิดชุดความคิดตายตัวในขณะที่เผชิญกับอุปสรรค สถานการณ์ที่ทำหยาบ ยากลำบาก หรือเกิดผลสะท้อนเชิงลบ แล้วเกิดกระบวนการทางความคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปเป็นชุดความคิดเพิ่มพูน ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค ประชาชนชาวบ้านเห็นว่าตนเองเกิดความคิดเชิงลบ

(๒) ต้องการที่จะกำจัดความคิดเชิงลบ โดยตระหนักว่ายังมีทางเลือกอื่น

(๓) มีความคิดที่จะต่อสู้ต่อไป

(๔) มีความวิริยะและคิดที่จะลงมือปฏิบัติ

(๕) มีจิตใจตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่านเลือนลอย

(๖) ใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบชุดความคิดของตน ไม่ให้หันเหไปทางความคิดเชิงลบ

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษากระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชนชาวบ้านข้างต้น แสดงให้เห็นขั้นตอนที่สำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) มีการปรับเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูน และ (๒) มีการพิจารณาแยกแยะความคิดเห็นที่เป็นสัมมาหรือมีจกตามแนวพุทธธรรมหรือกล่าวได้ว่า กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชนชาวบ้านเป็นการเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา และที่สำคัญคือกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดดังกล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนของดเว็ค ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การเรียนรู้ที่จะฟังเสียงชุดความคิดตายตัว (๒) ตระหนักว่ามีทางเลือก (๓) พุดกับเสียงของ ชุดความคิดเพิ่มพูน และ (๔) ลงมือปฏิบัติ ตามชุดความคิดเพิ่มพูน และกระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชนชาวบ้านยังมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพมรรคมืองค์ ๘ ของบุคคลหรือแนวทางบรรลุสัมมามรรค ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม ๓ ประการ คือ อาตปปี สติมา สัมปะชาโน (วิริยะ สติ ปัญญา) ในลักษณะที่ว่าพวกเขามีการพิจารณาแยกแยะว่าความเห็นหรือความคิดใดเป็นสัมมาหรือมีจก ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดขั้นหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูน โดยหลักธรรมดังกล่าวจะพัฒนาความเห็น (ทิฐฐิ) และพัฒนาความคิด

(สังกัปะปะ) ของบุคคลให้เป็นสัมมาหรือมีความเห็นและความคิดที่ถูกต้องและดีงามก่อน เพราะจะส่งผลต่อการกระทำที่ถูกต้องและดีงามต่อไป

๔.๕ เสนอแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปผลและเสนอเป็นแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติในกระบวนการทางความคิดขณะเผชิญกับอุปสรรค ความท้าทาย ความยากลำบาก หรือเกิดผลสะท้อนเชิงลบ โดยนำแนวทางพัฒนาชุดความคิด ๓ แนวทางมาบูรณาการร่วมกัน คือ แนวทางของดเว็ค แนวทางที่มาจากการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของประชาชนชาวบ้าน และแนวทางตามหลักพุทธธรรม เกิดเป็นองค์ความรู้เรื่องแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) เมื่อเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคตั้งสติในการรับรู้ตัวตนที่กำลังเกิดความคิดเชิงลบ หรือความคิดที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จ

(๒) มีความพอใจหรือต้องการที่จะกำจัดความคิดเชิงลบ โดยตระหนักว่ายังมีทางเลือกอื่น

(๓) คำนึงถึงการคิดเชิงบวกหรือความคิดที่ทำให้ตนเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป ที่สำคัญคือมีการพิจารณาแยกแยะว่าความ

คิดเห็นใดเป็นสัมมาหรือมิถตามแนวพุทธธรรม

(๔) มีความวิริยะในการคิดเชิงบวก และคิดที่จะลงมือปฏิบัติตามความคิดเชิงบวก นั้นอย่างสม่ำเสมอ

(๕) มีจิตใจตั้งมั่นในการคิดเชิงบวก ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

(๖) ใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบชุดความคิดของตน ไม่ให้หันเหไปทางความคิดเชิงลบ

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังแสดงให้เห็นว่า การมีชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมาส่งผลให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในระดับที่สูงกว่าเดิมอย่างชัดเจน ซึ่งสรุปข้อมูลด้านความสำเร็จได้ ๕ ด้าน ดังนี้

(๑) ด้านการเงิน พบว่า มีรายได้เพิ่มขึ้น มีรายจ่ายลดลง มีหนี้สินลดลง มีเงินออมเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น

(๒) ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นเอง สามารถปรับใช้วัสดุต่างๆ ให้เป็นประโยชน์

(๓) ด้านความเป็นอยู่ พบว่า สามารถพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก สามารถผลิตวัตถุดิบที่ดีและมีประโยชน์เพื่อการบริโภคและอุปโภค สามารถสร้างความสุขและความสะดวกสบายให้กับตัวเองและครอบครัว

(๔) ด้านคุณภาพชีวิต พบว่า มีสุขภาพที่ดีขึ้น ได้รับรางวัลความสำเร็จในด้านต่างๆ

(๕) ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ได้อยู่พร้อมหน้ากับคนในครอบครัว ได้พูดคุยและ

แลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างครอบครัวอื่นในชุมชนของตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม

๕. สรุปผลการวิจัย

แนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมาเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคล เป็นการนำแนวทางพัฒนาชุดความคิด ๓ แนวทางมาบูรณาการร่วมกัน คือ (๑) แนวทางของดเว็ค (๒) แนวทางที่มาจากทฤษฎีการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของปราชญ์ ชาวบ้าน และ (๓) แนวทางตามหลักพุทธธรรม แนวปฏิบัติดังกล่าวมีเป้าหมาย ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อการปรับเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูน และ (๒) เพื่อการพิจารณาแยกแยะความคิดเห็นที่เป็นสัมมาหรือมิถตามแนวพุทธธรรม

การหมั่นฝึกฝนกระบวนการทางความคิดตามแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมาอย่างสม่ำเสมอในขณะที่บุคคลเผชิญกับอุปสรรค ความท้าทาย ความยากลำบาก หรือสถานการณ์เชิงลบ จะส่งผลให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนจากชุดความคิดตายตัวไปสู่ชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็นสัมมา จนเกิดเป็นคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ส่งผลต่อการมีผลการทำงานที่ดีขึ้นและมีโอกาสประสบความสำเร็จในระดับที่สูงกว่าเดิม

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ดำเนินการวิจัยเชิงทดลองในขอบข่ายการเลี้ยงชีพต่างๆ โดยสร้างเป็นชุดทดลองตามแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการใน

การพัฒนาชุดความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตาม
เป้าหมายของบุคคลในขอบข่ายการเลี้ยงชีพ

ความคิดเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของ
บุคคลในขอบข่ายอื่นๆ

๒. ดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอแนว
ปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุด

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือทั่วไป

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. “รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี

๒๕๕๐ เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน”. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่

๒๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม
จำกัด, ๒๕๕๘.

_____. พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ ๔๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท

สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:

อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๕.

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน และคณะ. “เหลียวหลังเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษ

หน้า (๒๕๕๖-๒๕๖๕)”. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิวกิ จำกัด, ๒๕๕๕.

๒. หนังสือภาษาอังกฤษ

David Scott Yeager and Dweck, C. S.. “Mindsets That Promote Resilience: When
Students Believe That Personal Characteristics Can Be Developed”.

American Psychological Association, 2012, 47(4).

Dweck, C. S. "Can Personality Be Changed? The Role of Beliefs in Personality and
Change". the association for psychological science, 17(6).

_____. “Carol Dweck Revisits the 'Growth Mindset'”, Education Week. 2015,
35(05).

_____. Mindset : The New Psychology of Success. New York, NY:
Ballantine Books, 2008.

_____. **Self-Theories : Their Role in Motivation, Personality and Development**. New York, NY: Psychology Press, Taylor & Francis Group, 2000.

_____. “Even Geniuses Work Hard”. **Educational Leadership**. September 2010, 68(1).

Lisa S. Blackwell, Kali H. Trzesniewski, and Dweck, C. S. “Implicit theories of intelligence predict achievement across an adolescent transition: A longitudinal study and an intervention”. **Child Development**. 2007, 78(1).

